

Του Ηρακλή Μήλλα – για Τα α Νέα, 2017. 7. 7 (No. 8)

Οι λαϊκιστές ηγέτες

Ο Τραμπ και ο Ερντογάν θα έπρεπε να μην έχουν πολλά κοινά πολιτικά και ιδεολογικά χαρακτηριστικά εφόσον εκπροσωπούν πολύ διαφορετικές κοινωνίες, ο ένας τις ΗΠΑ και ο άλλος την Τουρκία. Και όμως μοιάζουν. Οι ομοιότητες δίνουν την εντύπωση ότι προκύπτουν από τον χαρακτήρα τους αλλά με λίγη προσοχή φαίνεται η πολιτική διάσταση. Και οι δύο έχουν ένα εθνικό όραμα: να κάνουν την χώρα τους «πάλι μεγάλη», δεν τους αρκεί να είναι ο ψηφοφόρος τους ευτυχισμένος. Χαϊδεύουν αφτιά με εθνικιστικά μηνύματα: «America great again» ο ένας, «νέο-οθωμανισμός» ο άλλος. Το «όπως παλιά» είναι το βασικό εθνικιστικό μοτίβο: ιστορικά, κάποτε εμείς ήμασταν σπουδαίοι! Αυτό βέβαια αρέσει. Και οι δύο διαλαλούν ότι θα γίνουν οι ηγέτες που θα αλλάξουν τον κόσμο ή έστω θα ηγηθούν

κάποιου πολιτικού κινήματος που θα έχει συνέπειες και εκτός της χώρας τους. Το «θα είμαστε πρωτοπόροι» επίσης αρέσει.

Κάνουν ότι μπορούν για να αποκτήσουν μια εικόνα του απλού ανθρώπου: «Είμαι και εγώ σαν και σένα». Μιλούν απλά, με ένα φτωχό λεξιλόγιο (ο Τραμπ) ή με αργκό (ο Ερντογάν) ή ντύνονται και συμπεριφέρονται με τρόπο που δεν θα το έκανε κανένας πολιτικός μέχρι χθες. Αλλά για να τονίσουν το πόσο κοντά στον μέσο πολίτη είναι δηλώνουν και την αγραμματοσύνη τους. Υπερηφανεύονται ότι δεν έχουν περγαμηνές από καλά πανεπιστήμια. Το ατού τους είναι ότι διαχωρίζουν τη θέση τους από την «ελίτ». Δεν τα πάνε καλά με τους διανοούμενους – των σαλονιών -, τους οποίους θεωρούν υπεύθυνους για όλα τα κακά.

Χρησιμοποιούν την ξеноφοβία και τη ροπή της κοινωνίας προς την παράνοια για να συσπειρώσουν τους οπαδούς τους. Για όλα φταίνε οι άλλοι που έχουν κακές διαθέσεις και «εγώ τους πολεμάω». Ως σωτήρες πολιτεύθηκαν και έτσι τελικά εκλέχτηκαν. Και οι δύο τα έχουν βάλει με τα μίντια και με τη Δικαιοσύνη, δηλαδή με αυτούς που δεν τους αποδέχονται ασυζητητί. Υποστηρίζουν ότι αυτοί οι θεσμοί είναι τα όργανα των «κακών» και ότι λένε ασύστολα ψέματα. Αλλά εδώ βλέπουμε ότι παρά τις ομοιότητες των ηγετών οι δύο κοινωνίες διαφέρουν. Ενώ ο Ερντογάν υπέταξε τα μέσα επικοινωνίας και τη Δικαιοσύνη, του Τραμπ στις ΗΠΑ δεν του «βγήκε», η «ελίτ» στάθηκε στο ύψος της. Οι νόμοι, το Σύνταγμα και οι θεσμοί άντεξαν.

Αυτού του είδους οι πολιτικοί διαπερνούν οριζόντια πολλές χώρες και πολλές ιδεολογίες. Ο λαϊκός σωτήρας που τα βάζει με το «κακό καθεστώς» δεν είναι ένα νέο φαινόμενο, υπήρξαν πολλοί τέτοιοι μέσα στην Ιστορία. Το καινούργιο είναι ότι πλέον νομιμοποιούνται επειδή εκλέγονται δημοκρατικά. Το φαινόμενο συχνά αποκαλείται λαϊκισμός αλλά αυτοπαρουσιάζεται ως «λαϊκό κίνημα». Πιστεύω ότι την ευθύνη των αποτελεσμάτων τη μοιράζονται ο δημαγωγός και οι ψηφοφόροι του μισή και μισή. Δεν είναι παιδιά οι ψηφοφόροι του Τραμπ και του Ερντογάν και τόσων άλλων. Θα πρέπει και αυτοί να καταλαβαίνουν τι συμβαίνει, π.χ., τι σημαίνει αυτό το άρθρο!

*